

jára is felkereste apámat, s arra kérte, játsszon valamit a templom orgonáján. Nagyon szerette hallgatni az orgonát. Emlékszem előbb én fújtattam, aztán odaállt Ady Endre, s ő fújtatott. Akkor mondta az édesapámnak: »Tanító bácsi, beteg vagyok, nagyon beteg...« Többet nem találkoztam vele.»

Mi is elbúcsúszunk Érmindszenttől, Ady falujától. Lelkünkben és elménkben egy csodálatos nap élményei gyűrűznek. Száz esztendő pergett le az idő rokkáján azon nevezetes nap óta, amikor 1877. november 22-én, a szülőház utcai szobájában felsírt az új idők énekese. Az ő emlékét keresve róttuk le tiszteletünket itt, ahol él a *genius loci* — a helytörténet szelleme. A test elporladt, a lélek mécsese kialudt, de a szellem világa él. Él itt Érmindszente a madarak dalában, a ringó búzakalászkok susogásában és az Ér habjainak csobogásában. A búcsú szavait pedig adjuk át eszmei örökösének, József Attilának, aki így ír az *Ady emlékezete* című versében:

*Teste a földé. Földmivésé lelke,
ezért koppan a kapa néhanap.
Sírja három millió koldus telke,
hol házat épít, vet majd és arat.
Verse törvény és édes ritmusában
kő hull s a kastély ablaka zörög,
eke hasít barázdát új húsában,
mert virágzás, mert élet és örök.*

Dr. Szénássy Zoltán

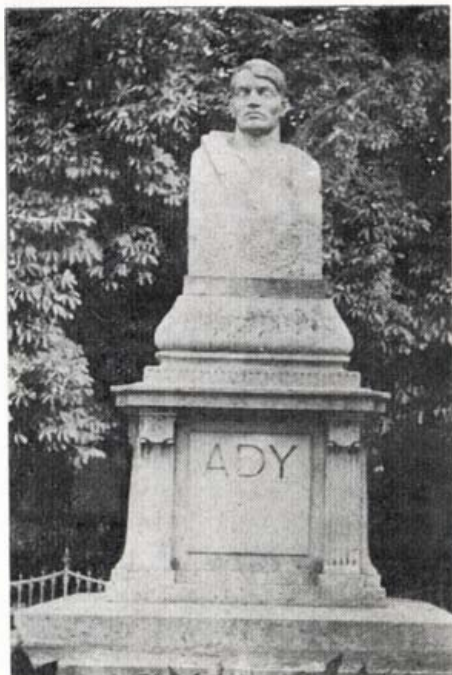
Ady-emléktúrán Romániában

Az 1976. évi nagy sikerű csehszlovákiai Rákóczi-túra után 1977-ben Szolnok megye honismereti munkásai ismét külföldi útra indultak, hogy a jászkiséri megyei honismereti központ szervezésében, a megyei és járási szervek támogatásával meglátogassák azokat a romániai településeket, ahol a 100 esztendeje született *Ady Endre* élt, illetve megfordult.

Az ötnapos kirándulás első állomása *Nagyvárad* volt, ahol Ady hajdani kedvenc kávéházában emlékmúzeumot rendeztek be. Előtte áll a költő szobra. Megtekintése után felkerestük a Bihar Múzeumot és a költő írása nyomán híressé vált Kanonok sort.

Innét útunk az Érmelléken át vezetett a centenáriumba készülő Ady Endre faluba, a hajdani *Érmindszentre*. Megkoszorúztuk a költő szülőházán elhelyezett emléktáblát. Az épületben ottjártunkkor már gyűlt az anyag az évfordulóra rendezendő emlékkiállítás-hoz.

Ezután *Nagykároly* látnivalóival ismerkedtünk, majd *Szatmárnémetibe* érkeztünk, első szálláshelyünkre. Másnap reggel sétáltunk egyet a városban, majd *Nagybányán* át, romantikus hegyi utakon érkeztünk meg *Zilahra*. A gimnázium előtt — itt tanult Ady —

Ady szobra Nagyváradon
(Nagy József felvétele)

a költő szobránál elhelyeztük második koszorúnkat.

Csucsán a Boncza-kastélyban jártunk, ahol Ady Andre feleségével, Csinszkával lakott. Ady halála után a kastélyt *Octavian Goga* román költő és politikus vásárolta meg. Ma az ő emlékmúzeuma látható benne, de Ady emlékei is megtalálhatók.

Utunk második napját *Kolozsváron* fejeztük be. Túránk további részében régi történelmi helyeket kerestünk fel. Kolozsvár központjában áll a Szent Mihály plébániatemplom. Előtte *Fadrusz János* monumentális Mátyás-szobrával. Megtekintettük *Mátyás király* és *Bocskai István* szülőházát, a Vár-hegyről gyönyörködtünk a város panorámájá-

ban, majd elmentünk a nevezetes botanikus kertbe. A mondákkal övezett *Tordai-hasadék* után *Marosvásárhely* volt következő állomásunk, ahová a harmadik este érkezünk. Felkerestük a várat, a Teleki Könyvtárat és a régi város számtalan látnivalóinak nagy részét. Innen a Maros völgyén indultunk visszafelé. Rövid *gyulafehérvári* és *vajdahunyadi* tartózkodás után, éjjelkor érkezünk meg *Aradra*, ahol elhelyeztük koszorúnkat a 13 aradi vértanú emlékoszlopán.

A megye 16 településéről egybegyűlt 40 résztvevő számára nagy élmény volt ez az utazás.

Fodor István

A régi „Hírlapkönyvtár”-tól a legnagyobb magyar sajtógyűjteményig

A közelmúltban a régi Szinnyei-leveleket tanulmányoztuk az Országos Széchényi Könyvtár Hírlaptárában. A leveleket *id. Szinnyei József* (1830—1913) a magyar sajtó-bibliográfia,¹ a mindmáig legjelentősebb magyar írói lexikon, az első korszerű magyar hírlapgyűjtemény, a *Hírlapkönyvtár* létrehívója írta.

Ezek a levelek Szinnyei pályafutása fordulópontján, ismert tudományos és irodalmi szereplőkhöz íródtak. *Szilágyi Sándor*hoz (1827—1899) a történészhez és közíróhoz, könyvtártudományunk századvégi jelentős egyéniségéhez, aki 1878 után több mint egy évtizedes egyetemi könyvtári igazgatósága idején lehetővé tette az akadémiai, az egyetemi és a nemzeti múzeumi Könyvtár könyvtárközi együttműködése révén Szinnyei elképzelésének megvalósítását. *Jakab Ödön*hez (1833—1898), a kolozsvári egyetem történész-levéltárosához, *Abonyi Lajos*hoz (1833—1898), akihez a Magyar Írók adatgyűjtése ügyében — feltehetően — egyik első kérdőív-levelet intézte.²

A levelekben foglalt baráti üzenetekből nem egy ismeretlen körülményi és mozzanatot sikerült tisztáznunk Szinnyei életének 1884 és 1887 közötti, az első magyar hírlapgyűjtemény alapításán és megszilárdításán fáradozó szakaszáról. Azoknak az éveknak a történetéből, amikor az immár hatvanadik életéve felé közelítő Szinnyei — *Szilágyi Sándor* és *Szász Károly* akkori kultuszminisztériumi tanácsos, majd dunáninneni református egyházkerületi püspök segítségével — megvalósította élete egyik nagy tudományos célkitűzését, a Hírlapkönyvtárt, a jubiláló Országos Széchényi Könyvtár hírlapgyűjteményének elődjét.

Szinnyei *Szilágyi*hoz intézett 1884. júl. 23-i és aug. 15-i két levélből,³ s az akkor már múzeumi igazgató-őr Szinnyei 1902. évi centenáris áttekintéséből⁴ tudjuk, milyen

¹ Szinnyei bibliográfiai tevékenységét 1858-ban, a Vasárnapi Ujságban közölt éves sajtó-bibliográfiával kezdte. A műajt 1884-ig itt, 1896-tól 1912-ig bezárólag az Országos Széchényi Könyvtár akkori folyóiratában, a Magyar Könyvszemlében folytatta. A rendszeres hírlapgyűjtés és feldolgozás, az országos „Hírlapkönyvtár” ügyében a *Reform* 1872. 348. (A mi hírlapjaink) és az *A Hon* 1880. 271. számában (Alapítsunk hírlap-könyvtárakat) fontos elvi-gyakorlati cikkeket írt. Vö. bőv. *Goriupp Alisz*: A Magyar Nemzeti Múzeum Hírlaposztálya fennállása óta első fél-évszázadában. 1884—1884. 8. old. (A továbbiakban: *Goriupp* 1. m.)

² A szóban forgó Szinnyei-levelek lelőhelye: — *Szilágyi Sándor*hoz, 1884. júl. 23. és aug. 15. — OSZK 3257/15 (Fond IX. 629); és uo. 3276/177 (Fond IX. 629). — *Jakab Ödön*hez, Bp. 1885. okt. 16. — OSZK Kézirattár 3730/109. — *Abonyi Lajos*hoz, Bp. 1885. máj. 21. — OSZK Kézirattár 3499/137 (Fond I. 170).

³ OSZK Kézirattár 3257/15 [Fond IX. 629]; és uo. 327/177 (Fond IX. 629).

⁴ Szinnyei J.: A hírlap-könyvtár. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára